

**MÄNSKLIGA
RÄTTIGHETER
I PRAKTIKEN**
UTBILDNINGSMATERIAL FÖR SFI

"Den här utgivningen är framtagen med ekonomiskt stöd av programmet för Rättigheter, Jämställdhet och Medborgarskap (REC), Europeiska Unionen. För innehåll ansvarar partners i Mänskliga Rättigheter i Praktiken, inte Europeiska kommissionen."

“Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Ingen åtskillnad får heller göras på grund av den politiska, rättsliga eller internationella status som råder i det land eller det område som en person tillhör, vare sig detta land eller område är oberoende, står under förvaltare, är icke-självstyrande eller är underkastat någon annan begränsning av sin suveränitet.”

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, 1948

”Alla rättigheter förbehållna. Inget innehåll från utgivningen får på något sätt reproduceras eller överföras, d.v.s varken kopieras, spelas in eller liknande utan tillstånd från partners i projektet Mänskliga Rättigheter i Praktiken. De källor som använts hittas i litteraturlistan i slutet av utgivningen. Trots strävan har det inte alltid varit möjligt att identifiera källa till materialet eller spåra innehavare av copyright. Vi lägger gärna till den korrekta källan i framtida omtryckt version av materialet.”

INNEHÅLL

Översikt	4
Introduktion	6
Tema 1. Introduktion till mänskliga rättigheter, flyktingars rättigheter, transport	7
Tema 2. Rätt till egendom och bostad	15
Övningar till tema 1 och 2	20
Tema 3. Barn och barnomsorg	21
Tema 4. Rätt till utbildning	27
Övningar till tema 3 och 4	34
Tema 5. Socialförsäkring, skatter, arbete	35
Tema 6. Rätt till hälsa	43
Övningar till tema 5 och 6	48
Tema 7. Rätt till liv, förbud mot tortyr och omänsklig behandling	49
Övningar till tema 7	55
Språkpreferens	56
Svar till övningar	58
Tackord	59

Översikt

Unit	Modul namn	Läsa	Prata
1	Introduktion till mänskliga rättigheter, flyktingars rättigheter, transport	*Vad är mänskliga rättigheter? *Flyktingars rättigheter	*Frågor till text om flyktingars rättigheter
2	Rätt till egendom och bostad	*Vägen till bostad	*Frågor till text från Uppsala Bostadsförmedling
3	Barn och barnomsorg	*Barnkonventionen	*Diskussion kring åldersgräns, rättigheter och skyldigheter
4	Rätt till utbildning	*Artikel 2 i Barnkonventionen	*Diskussion om frågor till tex-ten "Vem är du?"
5	Social försäkring, skatter, arbete	*Hur man skriver ett CV	*Diskussion kring frågor till filmen "60 sek om försäkring"
6	Rätt till hälsa	*Livsstil och hälsa	*Para ihop meningar utifrån texten "livsstil och hälsa"
7	Rätt till liv, förbud mot tortyr och omänsklig behandling	*Kvinnokonventionen	*Diskussion om diskriminering

Samtala	Skriva	Höra
*Om uppehållstillstånd	*Text om egna erfarenheter av uppehållstillstånd *Text om körkort	*Facket om mänskliga rättigheter i arbetslivet *Syrisk familj återförenas efter tre år *Vägen till körkort
*Om nuvarande boende	*Uppsats om drömboende eller omeget hem	*Har du bostadsbidrag? Anmäl om du får högre lön, flyttar ihop, isär eller byter bostad!
*Diskussion kring barnuppfostran och vårdnad ombarn	*Uppsats om hur man ska uppfostra sina barn	*Hej och välkommen till Försäkringskassan! *Så får man högre veckopeng
*Diskussion om frågor till texten "Artikel 2 i Barnkonventionen"	*Uppsats om planer och drömmar	*Kort om den svenska skolan *Yrkesfilm Tolk Arbetsförmedlingen
*Om svenska skattesystemet och trygghetssystemet	*Ett eget CV	*Vägen till jobb *60 sek om försäkring *Så här loggar du in på Mina sidor med Mobilt BankID
*Om den svenska sjukvården	*Text om vikten att må bra	*Vårdguiden på telefon
*Diskussion kring filmen "Tvångsäktenskap"	*Uppsats om jämställdhet	*Vad är hatbrott? Polisen Daniel berättar *Tvångsäktenskap

Introduktion

Den här övningsboken är framtagen för nyanlända som språkträning med fokus på mänskliga rättigheter. Syftet med övningsmaterialet är att öka medvetenheten om varje människas mänskliga rättigheter enligt den Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna från 1950.

Vem boken är till för och bokens innehåll

Mänskliga rättigheter i praktiken är en förberedande språkkurs för nyanlända, flyktingar och asylsökande med fokus på mänskliga rättigheter och samhällsorientering. Boken är ett komplement till spelet om mänskliga rättigheter "Mänskliga rättigheter i praktiken" för en aktiv integration i värdlandet. Kursen ger nyanlända kunskaper i att läsa, skriva, lyssna och prata som behövs för att öka deras medvetenhet om de grundläggande mänskliga rättigheterna. Detta inom områden som hemmet, familjelivet, utbildnings-, arbets-, och hälsorelaterade rättigheter såväl som rätten att leva och förbud mot tortyr och omänsklig behandling. Materialet kan också användas i samhällsorienteringskurser som innehåller språkträning och integrering av flyktingar och asylsökande. Antidiskriminering är en röd tråd i alla sju delar.

Språkläraren som ansvarar för kursen behöver inte någon tidigare kännedom om de ämnen som boken berör.

Övningsmaterialet ger färdigheter och kunskaper motsvarande nivå B1/B1+ i den gemensamma europeiska referensramen för språk.

Övningsmaterialet vänder sig främst till kurs D på SFI, men övningarna går också att använda för kurs C. I kursplanen för SFI läser vi att:

Utbildningen ska ge **språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv.**¹

Materialet ger information om individers rättigheter och skyldigheter i samhället. Genom att elever lär sig och får en förståelse för olika ord och termer får de redskap att ta till sig denna information och de får även språkliga verktyg för att ta reda på information i samhället.

Kurs D syftar till att ge färdigheter i informella och mer formella situationer i vardags-, samhälls- och arbetslivet. I dessa typer av situationer ska eleven:

- förstå tydligt tal (hörförståelse),
- läsa, förstå och använda enkla texter med viss komplexitet (läsförståelse),
- kommunicera med viss anpassning till syfte och samtalspartner (muntlig interaktion),
- kommunicera med viss anpassning till syfte och mottagare (muntlig produktion), och
- skriva enkla texter med viss anpassning till syfte och mottagare för att kommunicera (skriftlig färdighet).²

Kunskapskraven på SFI är formulerade utifrån dessa fem aspekter vilket i övningsmaterialet motsvaras av "höra", "läsa", "samtala", "prata" och "skriva".

Målsättningen för övningarna i materialet är att eleven ska få kunskap om mänskliga rättigheter, i praktiken, och samtidigt uppnå dessa kursmål genom att ta upp ämnen som i högsta grad berör vardags-, samhälls- och arbetslivet. Detta gäller rättigheter och skyldigheter samt viktig information om samhället.

² https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2939.pdf%3Fk%3D2939, sid 47

¹ Kursplan SFI

Tema 1. Introduktion till mänskliga rättigheter, flyktingars rättigheter, transport

Ordlista

Översätt eller förklara följande ord:

rättighet, värde, skyldighet, artikel, konvention, förföljelse, tillhörighet, riskerar, etnisk minoritet, medborgarskap, definierar, fastslås, avvisas, biljettpris, begagnad, bilbesiktning, försäkring, parkera, trafiksäkerhet, bilbälte

Höra

Lyssna på filmen "Facket om mänskliga rättigheter i arbetslivet":

<https://www.youtube.com/watch?v=3e0uFSGQ-gs>
2:08 – 6:03

Läsa

Läs texten "Vad är Mänskliga rättigheter?":

Mänskliga rättigheter är regler där det står vilka rättigheter människor har.

Rättigheterna gäller för varje människa. Det är staten som ska skydda människor och se till att de får sina rättigheter. Regeringen har det största ansvaret men myndigheter, kommuner och landsting har också ansvar.

Det finns olika sorters rättigheter. Alla rättigheter är viktiga. En del rättigheter är politiska och medborgerliga. Människor ska ha rätt att säga vad de tycker, tro på vilken Gud de vill och kunna välja att vara med i föreningar. Andra rättigheter är ekonomiska, sociala och kulturella. Människor ska ha rätt till ett arbete och att äta sig mätta. Människor som inte kan arbeta ska få hjälp av samhället. Alla ska få sjukvård och lära sig att läsa och skriva.

Efter andra världskriget började många länder samarbeta i Förenta nationerna, FN. De skapade FN: s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna där de tillsammans skrev ner vilka rättigheter som är viktiga. I den allmänna förklaringen säger länderna att de tycker att det är viktigt med mänskliga rättigheter. Men de lovar inte att göra som det står i förklaringen. Därför var nästa steg att göra konventioner. I konventionerna finns regler för mänskliga rättigheter. De länder som har skrivit på konventionerna lovar att följa reglerna. Sverige har skrivit på många konventioner.³

Samtala

Diskutera utifrån filmen och texten om mänskliga rättigheter:

- Vilka har mänskliga rättigheter och vem har ansvar för dem? Vad finns det för olika rättigheter? Nämn några exempel.
- Följs de mänskliga rättigheterna i Sverige? Hur ser det ut i ditt hemland?
- Vilka rättigheter tycker du är viktigast? Varför?

³ <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/pa-latt-svenska-vad-ar-manskliga-rattigheter>

Höra

Lyssna på ett kort avsnitt från Nyheterna (TV4) "Syrisk familj återförenas - efter tre år":

<https://www.youtube.com/watch?v=TWePAm3G0dY>

Svara på frågorna:

1. Vad heter mannen?
2. Varifrån kommer han?
3. När flydde han från kriget?
4. Var bor han i Sverige?
5. Vem har han fått hjälp ifrån?
6. Varför har hon hjälpt honom?
7. Vilken typ av uppehållstillstånd har han fått?

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna:

"Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter"

Läsa

Läs texten "Flyktingars rättigheter":

Flyktingkonventionen från 1951 skyddar människor som är hotade och som inte kan få skydd i sitt land. Den definierar vem som är flykting och ger skydd för dem som utsätts för allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Konventionen säger att en flykting är en person som är rädd för förföljelse i sitt hemland på grund av ras, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning.

Många länder, bland annat Sverige, ger även skydd till personer som riskerar dödsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning i hemlandet.

Rätten att söka asyl står också i artikel 14 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i EU-stadgan om mänskliga rättigheter.

Personer som riskerar att utsättas för tortyr får inte utvisas eller utlämnas. Detta fastslås i artikel 3 i FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Artikel 3 i Europakonventionen har också ett förbud mot tortyr, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Om det finns risk för dödsstraff får aldrig en person avvisas från Sverige.⁴

⁴ <http://www.manskligarattigheter.se/sv/de-manskliga-rattigheterna/vilka-rattigheter-finns-det/flyktingars-rattigheter>

Prata

Läs texten om flyktingars rättigheter och svara på frågorna:

1. Vem är en flykting, enligt konventionen?
2. Vilka personer ger Sverige också skydd till?
3. Var mer står det om rätten att söka asyl?
4. I vilken konvention står det att människor aldrig får avisas från Sverige om de riskerar dödsstraff?

Samtala

Berätta om egna erfarenheter kring följande frågor:

- Varför fick du uppehållstillstånd?
- Vad är skillnaden mellan permanent och tidsbegränsat uppehållstillstånd? Vad tycker du om att människor får tidsbegränsat uppehållstillstånd?
- Har du familj som väntar på att få komma hit?

Skriva

Skriv om dina egna erfarenheter av att söka uppehållstillstånd i Sverige.

Skriva

Skriv ett brev till en vän. Berätta vad du lärt dig om flyktingar och deras rättigheter.

The writing area features a light yellow background with a large, faint sunburst pattern. It contains 18 horizontal lines for writing. The page is decorated with sunflowers: one in the top left corner and a cluster of two in the bottom right corner, all with green leaves.

Höra

Lyssna på ett avsnitt från Trafikverket, "Vägen till körkort":

https://www.youtube.com/watch?v=y5zu40q_zaU

Svara på frågorna:

- Från vilken ålder får man börja övningsköra?
 - 15
 - 16
 - 18
- När ska riskutbildningen göras i körkortsutbildningen?
 - Sent i utbildningen
 - Spelar ingen roll
 - Tidigt i utbildningen
- Vilket prov börjar du med när du ska ta körkort?
 - Körprovet
 - Du får välja själv
 - Kunskapsprovet
- När kan man göra omprov?
 - Inom två månader
 - Inom tre månader
 - Inom ett år

Tema 2. Rätt till egendom och bostad

Ordlista

Översätt eller förklara orden:

bostadskö, bostadsförmedlingsföretag, bostadsförmedlingsregler, hyresavtal, ställa krav, hyresgästförening, funktion, andrahandslägenhet, bostadssituation, korrekt, registrera, köavgift, sorteras, turordning, placering, intresseanmälan, uteblivet, kontaktuppgifter, slutgiltiga, visning

Läsa

På kommunernas webbsidor kan du ofta hitta listor över hyresvärdar och lediga lägenheter i kommunen.

Läs texten från Uppsala Bostadsförmedling "Vägen till bostad":

Registrering

För att söka och få en bostad genom oss behöver du ställa dig i vår bostadskö. Din kötid räknas från den tidpunkt du registrerar dig.

Köavgift

När du har registrerat dig får du möjlighet att betala din köavgift direkt. Köavgiften är 290 kr per år och när vi har tagit emot din betalning kan du börja söka lediga bostäder.

Intresseanmälan

Du behöver själv titta på utbudet av lediga bostäder som visas på vår hemsida. När du hittar en bostad som du vill ha behöver du först logga in för att kunna anmäla intresse för den. Din anmälan sorteras sedan i turordning efter din kötid. Det är din placering i kön som bestämmer om du går vidare till nästa steg. Du kan ha högst tre intresseanmälningar samtidigt.

Visning

Om du är en av dem med längst kötid, blir du inbjuden till en visning av bostaden. När du har fått inbjudan behöver du lämna ditt svar inom ett dygn på "Mina sidor" om du kan komma eller inte. Uteblivet svar betyder ett nej.

Svar

Inom ett dygn efter visningen behöver du meddela oss om du vill ha bostaden eller inte. Om du har längst kötid av dem som svarat ja kommer vi att kontakta dig. Tänk på att uppdatera dina kontaktuppgifter så att vi kan nå dig. Om du är först i kön och svarar ja till en bostad är du bunden vid ditt svar. Blir du först i kön på flera bostäder samtidigt kontaktar vi dig och du behöver då välja vilken bostad du vill ha.

Kontrakt

När vi har kontrollerat att du uppfyller hyresvärdens krav lämnar vi över dina uppgifter som ett förslag till hyresvärdens. Hyresvärden gör sedan det slutgiltiga godkännandet och tar kontakt med dig för att teckna hyreskontrakt.⁵

Prata

Svara på följande frågor till texten från Uppsala Bostadsförmedling:

1. När kan du börja söka lägenhet genom Uppsala bostadsförmedling?
2. Vilka får komma på visning av en lägenhet?
3. Vad händer om du inte svarar på en inbjudan till visning?
4. När måste du svara om du vill ha en bostad efter en visning?
5. Vad händer om du står först i kön och svarar ja till en bostad?
6. Vad händer om du står först i kön på flera lägenheter?
7. Vem tar det sista beslutet om du får lägenheten?

⁵ <https://bostad.uppsala.se/vagen-till-bostad/>

Samtala

- Hur bor du nu?
- Hur bodde du i ditt hemland?
- Är du nöjd med ditt boende?
- Vill du bo kvar där du bor eller vill du flytta?
- Är det svårt att hitta lägenhet?
- Har du några tips för personer som vill hitta lägenhet?
- Titta på de olika husen på bilderna. Var skulle du vilja bo? Varför?

Höra

Lyssna på Försäkringskassans film "Har du bostadsbidrag? Anmäl om du får högre lön, flyttar ihop, isär eller byter bostad!"

<https://www.youtube.com/watch?v=4lftg6LcaM0>

Svara på frågorna:

1. Varför måste man ibland betala tillbaka bostadsbidrag?
2. Vad ska man göra för att slippa betala tillbaka?
3. Hur anmäler man ändringar?
4. Hur många gånger kan man anmäla ändringar?
5. Vad händer om man måste betala tillbaka bostadsbidraget men inte kan betala tillbaka allt samtidigt?

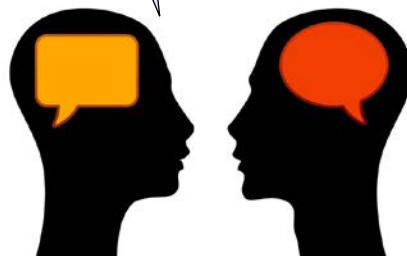
Samtala

Tog du med dig något när du kom till Sverige?

Lämnade du någonting värdefullt i ditt gamla hem?

Tänk dig att det brinner i ditt hus. Hela din familj är i säkerhet. Du har fem minuter på dig att rädda något värdefullt. Vad skulle du rädda?

Vad tycker du gör ett hus till ett hem?

Bostads-
bidrag

Övningar till tema 1 och 2

Övning 1

Dessa ord och uttryck kommer från texten. I vilka av meningarna 1-6 passar de bäst?

a. myndigheter	c. konflikt	e. flykting
b. förföljelse	d. flyktingkonvention	f. samhällsgrupp

Vem är flykting?

Enligt FN:s _____ 1 _____, svensk lag och EU-regler är en person flykting om denna har välgrundade skäl att vara rädd för _____ 2 _____ på grund av:

- ras
- nationalitet
- religiös eller politisk uppfattning
- kön
- sexuell läggning eller
- tillhörighet till viss _____ 3 _____.

Förföljelsen kan komma från hemlandets _____ 4 _____. Det kan också vara så att myndigheterna inte kan eller vill ge skydd mot förföljelse från enskilda personer eller grupper.

Är en person som flyr från krig en _____ 5 _____?

En person som flyr från krig eller en väpnad _____ 6 _____ är inte automatiskt flykting enligt Genèvekonventionen. Det är den förföljelse som personen riskerar som är grunden för flyktingskapet.⁶

Övning 2

Matcha orden med deras definitioner.

1. Bostadskö 2. Hyresavtal 3. Visning 4. Andrahandslägenhet 5. Intresseanmälan 6. Turordning 7. Kontaktuppgifter	a. En lägenhet som en hyresvärd hyr ut i andra hand. b. En regel att den som står först i kön får den lägenhet som blir ledig. c. Ett avtal som skrivs av en hyresvärd och en hyresgäst. d. Ett dokument som visar att man är intresserat av att hyra en viss bostad. e. En kö man ställer sig i för att hyra en lägenhet från ett kommunalt bostadsföretag eller privat hyresvärd. f. När man ska hyra ut eller sälja sin bostad, får folk komma och titta på bostaden som visas för dem. g. E-mail eller telefon för att komma i kontakt med en person.

⁶ www.migrationsverket.se

Tema 3. Barn och barnomsorg

Ordlista

Översätt eller förklara orden:

barnomsorg, främsta, barnuppfostran, föräldrabalken, bestraffning, vårdnadshavare, automatisk, vårdnad eventuell, skilsmässa, följs, sker, omskärelse, mans-/kvinnojour, fickpengar, veckopeng, rådgivning, åldersgräns, utvecklingssamtal, straffmyndig

Höra

Lyssna på filmen "Hej och välkommen till Försäkringskassan!":

<https://www.youtube.com/watch?v=Kbw0HQUgkII>

2:39

1. Svara på frågorna till filmen:
2. Vilka två myndigheter arbetar med socialförsäkringen?
3. Vem beslutar om förändringar i den?
4. Vem betalar för den?
5. För vem gäller den svenska socialförsäkringen?
6. Hur gammal måste man vara för att få del av den?

Läsa

Läs texten om "Barnkonventionen":

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, antogs år 1989. Barnkonventionen innehåller rättigheter som varje barn ska ha och gäller alla barn under 18 år som bor eller vistas i ett land.

Sverige och övriga länder måste göra sitt allra bästa för att det som står i barnkonventionen ska bli verklighet. Till exempel måste Sveriges egna lagar och regler stämma överens med rättigheterna i konventionen. Sverige ska se till att barns rättigheter respekteras överallt i samhället, varje dag. Regeringen ska också se till att både barn och vuxna får reda på vilka rättigheter barn har.

Rättigheterna står i olika stycken som kallas för artiklar. Det finns 54 artiklar i barnkonventionen och 41 av dem handlar om rättigheter. Resten av artiklarna handlar om hur länderna ska arbeta med barnkonventionen.⁷

Svara på frågorna till texten:

1. För vilka gäller barnkonventionen?
2. När antogs barnkonventionen?
3. Vad måste Sverige göra för att följa barnkonventionen?
4. Hur många artiklar i den berättar om rättigheter för barn?
5. Hur många artiklar handlar om hur rättigheterna ska genomföras?

⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=4lftg6LcaM0>

Samtala

Titta på bilderna av barn som går hem från skolan i olika delar av världen. Diskutera skillnader i hur lätt eller svårt och hur säkert eller riskabelt det kan vara att gå hem från skolan.

Prata

Ibland betyder födelsedagen att man får nya rättigheter eller skyldigheter. En del åldersgränser finns för att skydda barn och ungdomar medan andra finns för att ge rättigheter. Vilken ålder tror du hör ihop med vilken/vilka rättigheter eller skyldigheter, A–G?

1 år _____

5 år _____

7 år _____

13 år _____

15 år _____

16 år _____

18 år _____

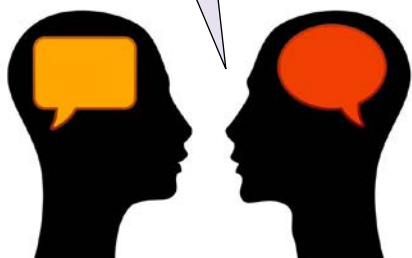
- A. Du blir straffmyndig. Det betyder att du kan straffas för ett brott. Du får också bland annat köra moped (klass 1) och se barnförbjudna filmer på bio.
- B. Skolplikten börjar, du måste gå i skolan.
- C. Du får börja i förskoleklass.
- D. Du blir myndig och du får gifta dig. Du får rösta i val till riksdagen. Du får köpa cigaretter och du får ta körkort.
- E. Du får utföra lättare arbete som inte är skadligt för din hälsa, utveckling eller skolgång.
- F. Du har rätt att gå i förskola.
- G. Du får ta ett normalt, riskfritt arbete, även om arbetsgivaren har lite mer ansvar för dig som inte är myndig. Du får också bestämma själv över de pengar du tjänar och du får börja övningsköra bil.⁸

⁸ <https://www.barnombudsmannen.se/for-dig-under-18/aldersgranser/>

Samtala

1. Vad är annorlunda i Sverige jämfört med ditt hemland, vad gäller frågor som skilsmässa och vårdnad om barn? Vem får vårdnaden om barnen om man skiljer sig i ditt hemland?
2. Samtala om barnuppfostran. Vad tycker du är viktigt i barnuppfostran? Vad har du för uppfattning om svenskars sätt att uppfostra barn?
3. Har du varit på utvecklingssamtal med ditt/dina barn? Vad tycker du om det?

Skriva

Hur ska man uppfostra sina barn? Skriv och berätta vad du tycker och vad du har för tips. Vad tycker du är bra och dåligt i Sverige med hur människor uppfostrar sina barn och vad tycker du är bra och dåligt i ditt hemland?

Höra

Lyssna på filmen "Så får man högre veckopeng":

https://www.youtube.com/watch?v=H_RkK_qm_W8

Tema 4. Rätt till utbildning

Ordlista

Översätt eller förklara orden:

privat, kommunal, obligatorisk, samtycke, förhindra, hoppa av, klassföreståndare, kurator, hemundervisning, modersmålsundervisning, anlita, diskriminering, mobbning, närvara, tillåter, boka, svårigheter, behärskar, proceduren, årskurs

Höra

Lyssna på filmen "Kort om den svenska skolan" från Skolverket:

<https://www.youtube.com/watch?v=CPQk4PGhq2g&t=210s>
3:23

Svara på frågorna:

1. Är förskoleklass obligatorisk eller frivillig?
2. Hur många årskurser har grundskolan?
3. Var kan man börja om man har betyg från grundskolan?
4. Hur många år är den vanliga gymnasieutbildningen?
5. Var kan den som har en funktionsnedsättning studera istället för på Komvux?
6. Ge exempel på vart man kan söka med en godkänd gymnasieutbildning.

Prata

Hur var det i skolan när du var liten?

Samtala

Läs texten och diskutera frågorna i slutet:

Vem är du? De intressen och behov vi har påverkar vilka val vi gör i livet, såsom vilken utbildning vi väljer att gå eller vilket arbete vi söker. Vissa människor vill ha trygghet, andra behöver utveckling och en del vill ha mycket självständighet. saker som påverkar är dina intressen, egenskaper, värderingar, kunskaper och ditt kontaktnät.

Börja med att fundera på detta, innan du bestämmer vilken utbildning eller vilket arbete du ska söka. Nedan berättar tre olika personer om hur de är som personer och hur det påverkar deras val av yrke.

Karin: Utveckling och lärande är viktigt. Jag letar efter att hitta arbetsuppgifter som leder någonstans. En chefsposition skulle passa mig. Jag vill kunna påverka och bestämma.

Ahmed: Jag mår bäst när jag känner mig lugn och trygg. Mitt mål är ett bra och harmoniskt liv. Därför vill jag helst undvika stressiga arbetsuppgifter.

Lena: Man kan beskriva mig som en mycket kreativ och självständig person. Jag har många idéer som jag skulle vilja utveckla. Målet är att få hitta på nya produkter, tjänster eller verksamheter.⁹

Frågor:

1. Vilka yrken tror du passar för de olika personerna i texten?
2. Hur är du som person? Hur påverkar det ditt val av utbildning och arbete?

⁹ http://www.utbildningsinfo.se/vop/valjochplanera/har_bildspel2c.jsp#innehall_start

Höra

Lyssna på en film "Tolk Yrkesfilm Arbetsförmedlingen":

https://www.youtube.com/watch?v=rH-YG1-r_U

Kryssa för Sant eller Falskt på påståendena till filmen:

	Sant	Falsk
1. Eva Entrena trivs med sitt arbete som tolk.		
2. När man är tolk ska man komma med goda råd och egna åsikter.		
3. Eva tycker att det bästa med hennes jobb är att det är varierande och att hon träffar många olika människor.		
4. Många tolkar har fast jobb.		
5. Tolkar arbetar ofta olika tider på dygnet.		
6. En tolk har tystnadsplikt.		

Läsa

Läs texten "Artikel 2 i Barnkonventionen":

Artikel 2 i barnkonventionen handlar om alla barns lika värde och rättigheter. Ingen får diskrimineras. Barnkonventionen gäller för alla barn som befinner sig i ett land där man skrivit under den.¹⁰

Alla barn är lika mycket värda. Det betyder att oavsett vem du är och var du bor ska du ha samma möjligheter att ta del av dina rättigheter.

Trots det diskrimineras många barn i Sverige. Det handlar ofta om barn som är i särskilt utsatta situationer. Barn med en funktionsnedsättning. Barn vars föräldrar har ont om pengar. Asylsökande barn. Barn som inte har det bra hemma och måste bo någon annanstans.

Det kan också vara stor skillnad beroende på var du bor. En del kommuner är bättre på att se till barns rättigheter, medan andra är sämre. Så ska det inte vara.¹¹

Samtala

1. Vad tycker du om informationen i texten?
2. Har du något exempel på att barn diskrimineras i Sverige?
3. Hur är det i ditt hemland jämfört med Sverige?
4. Vad tycker du att Sverige ska göra för att bli bättre på att arbeta mot diskriminering av barn?

¹⁰ <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

¹¹ <https://www.barnombudsmannen.se/for-dig-under-18/barnkonventionen/>

Övningar till tema 3 och 4

Övning 1

Fyll i dessa meningar med rätt ord från listan.

vårdnadshavare	vårdnad
barnuppfostran	åldersgräns
straffmyndig	fickpengar
utvecklingssamtal	

1. Staten granskar och bestämmer _____ 1 _____ för film som visas på bio.
2. Personen är _____ 2 _____ när hen är gammal nog att kunna ådömas för brott.
3. Miras föräldrar ska ha _____ 3 _____ på skolan nu.
4. Som _____ 4 _____ ska du se till att barnet får omvårdnad, trygghet och god fostran.
5. Jag får 20 kronor om dagen i _____ 5 _____ varje dag.
6. Efter skilsmässan har Mike och Elen delad _____ 6 _____ om sina barn.
7. _____ 7 _____ handlar om rutiner, regler, kärlek, att umgås med barnet och att vara en god förebild.

Övning 2

Skriv en mening med varje ord från listan.

1. (att behärska) _____ .
2. (samtycke) _____ .
3. (mobbing) _____ .
4. (att anlita) _____ .
5. (modersmålsundervisning) _____ .
6. (att hoppa av) _____ .
7. (att närvara) _____ .

Tema 5. Socialförsäkring, skatter, arbete

Ordlista

Översätt eller förklara orden:

skattesystem, rörande, arbetslös, ersättning, årsinkomst, försäkringsbolag, försäkring, pension, samboskap, äganderätt, distans, efterfrågan, färdigheter, förteckning, yrkesrådgivning, statlig, grundläggande, kompetens, meriter, arbetslivserfarenhet

Höra

Lyssna på en film från Arbetsförmedlingen, "Vägen till jobb":

<https://www.youtube.com/watch?v=vMIZLsKnns8>

Svara på frågorna:

1. Vad kan arbetsförmedlingen hjälpa dig med?
2. Vad finns det för information på deras hemsida?
3. Hur kan du söka jobb förutom hos arbetsförmedlingen?

Arbetsförmedlingen

Prata

Para ihop bilderna med arbetsplats och yrke:

Arbetsplats	Försäljningsföretag, Skola, Stormarknad, Kontor, Sjukhus, Frisörsalong, Domstol, Bondgård, Polisstation
Yrke	Läkare, Sjuksköterska, Frisör, Advokat, Bonde, Butiksbiträde, Polis, Receptionist, Telefonförsäljare, Lärare

1

2

3

7

8

Läsa

När man söker arbete brukar man skicka ett cv och ett personligt brev. Läs texten om hur man skriver ett cv:

Enkel och tydlig struktur

I ditt cv ska du beskriva dina erfarenheter, kunskaper och personliga egenskaper. Det finns olika sätt att skriva ett cv. En enkel och tydlig struktur gör att arbetsgivaren snabbt får en bra uppfattning.

Anpassa cv:t efter jobbet du söker

Tänk på att anpassa ditt cv efter jobbet du söker och skriva om erfarenheter som är viktiga. Du behöver inte ta med precis allt du har gjort, utan ta med det som är relevant. 1-2 sidor är en bra längd på ditt cv.

Utbildning och arbetslivserfarenhet

Beskriv de utbildningar, kurser och praktikplatser som du har gått som kan vara viktiga för jobbet. Du måste inte skriva om alla. Skriv skolans namn, vilken utbildning och vilken praktikplats du haft. Du kan även kort beskriva utbildningarna.

Ge en kort beskrivning av dina arbetsuppgifter för varje jobb du har haft. Har du inte haft så många jobb kan du i stället ge exempel på andra saker du gjort, som visar på dina egenskaper.

Övriga kunskaper och meriter

Det finns fler saker du kan ta med i ditt cv som visar vem du är som person. Lägg dessa under egna rubriker, till exempel "Språkkunskaper", «Föreningsliv» eller liknande. Här är några exempel på vad du kan ta med:

- kunskaper om IT
- om du kan olika språk
- om du har erfarenheter av ideellt arbete, föreningsarbete osv
- om du har körkort

Referenser

Ofta vill arbetsgivare ringa en person för att höra vad exempelvis en chef säger om dig. Detta kallas referensperson. Referenspersoner ska vara personer som känner dig bra, helst genom jobbet. Det kan till exempel vara chefer eller arbetskamrater – både din chef just nu eller från tidigare jobb. Om du inte har några bra referenser från jobb kan du använda lärare eller handledare. Tänk på att alltid fråga referenspersonerna om det går bra.

Skriva

Använd mallen för cv och skriv ett eget cv:

Förnamn Efternamn

mobilnummer | e-post

SAMMANFATTNING & MÅL

Om du har gjort många olika saker kan du sammanfatta din kompetens och de erfarenheter som är viktiga för just det här jobbet.

ARBETSLIVSERFARENHET

XXXX – XXXX

Yrkestitel och arbetsgivare

Ort

Beskriv kortfattat dina arbetsuppgifter. Ta med det som är viktigast för jobbet du söker. Skriv det senaste jobbet först.

XXXX – XXXX

Namn på utbildning, inklusive inriktning om det finns

Namn på skola, ort

Beskriv kort utbildningen, t.ex. kurser som kan vara viktiga för jobbet du söker.

KURSER & PRAKTIK

Skriv upp praktik, kurser eller andra utbildningar du har gjort

DATORKUNSKAPER

Skriv om du har datorkunskaper

SPRÅKKUNSKAPER

Skriv in alla språkkunskaper och nivå, t ex:

Engelska - goda kunskaper i tal och skrift

FÖRTROENDEUPPDRAG & UTNÄMNINGAR

Skriv om du haft förtroendeuppdrag, t.ex. varit med i någon styrelse. Annars kan du ta bort denna punkt.

REFERENSER

Namn och kontaktuppgifter till exempelvis en chef eller arbetskamrat¹²

¹² <https://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Tips-och-rad/Cv---sa-gor-du.html>

Höra

Lyssna på filmen "60 sek om försäkring":

<https://www.youtube.com/watch?v=3vryczAYfGw>

Prata

Varför kan det vara bra med försäkringar enligt filmen?

Har du någon försäkring?

Samtala

Samtala i grupp:

- Vad tycker du om det svenska skattesystemet?
- Vad tycker du om det svenska trygghetssystemet?
- Vad tycker du om att låna pengar?
- Tycker du det är viktigt att både mannen och kvinnan arbetar?
- Brukar du handla på internet?

Höra

Lyssna på film från Försäkringskassan "Så här loggar du in på Mina sidor med Mobilt BankID":

<https://www.youtube.com/watch?v=sZQvnybl6rY>

Svara på frågorna:

1. Hur gör du för att få BankID på din telefon?
2. Hur loggar du in på Försäkringskassan?

Tema 6. Rätt till hälsa

Ordlista

Översätt eller förklara orden:

öppettid, läkare, barnmorska, sjukgymnast, kurator, akutmottagning, barnvårdscentralen (BVC), mödravårdscentralen (MVC), klinik, tolktjänst, tystnadsplikt, förövare, offer, utsatt, misstänker, omedelbar, sjukanmälan, tandvärk, folktandvården, livsstil

Läsa

Läs texten "Livsstil och hälsa" från 1177:s hemsida:

En förändring av vanor och livsstil kan förbättra hälsan och minska risken för sjukdom. För att du ska må bra behöver du några grundläggande saker:

- näring
- rörelse
- återhämtning och sömn

Återhämtning innebär dels att få tillräckligt med sömn och vila, dels att få möjlighet att göra sådant man tycker är lustfyllt och kul. Det kan till exempel vara att känna glädje och gemenskap tillsammans med andra eller göra sådant som intresserar dig.

Samhället och kraven från andra kan göra det svårt att leva som vi vill. Framför allt får de flesta av oss för lite rörelse och återhämtning.

Det kan vara svårt att tänka på sin hälsa när tiden inte räcker till. Tänk inte att du "måste" göra på ett visst sätt utan försök att i stället tänka att du "vill" göra på ditt eget sätt. Öva på att säga nej till sådant du inte mår bra av.

En bra målsättning är att försöka hitta en balans. Balans mellan rörelse och stillhet, mellan näringsrik mat och godsaker och mellan stress, sömn och återhämtning.¹³

Arbeta i grupp och para ihop meningarna 1-6 med A-F utifrån texten:

1 _____, 2 _____, 3 _____, 4 _____, 5 _____, 6 _____

1. Grundläggande saker för att må bra
 2. Återhämtning
 3. Sådant som är lustfyllt och kul
 4. Vi får för lite av detta i Sverige
 5. Balans
 6. Detta kan förbättra hälsan och minska risken för sjukdomar
- A. Att få sömn och vila och göra sådant som är roligt
 - B. Näring, sömn och rörelse
 - C. Att känna glädje och gemenskap tillsammans med andra eller göra sådant som intresserar dig.
 - D. En förändring av livsstil och vanor
 - E. Rörelse och återhämtning
 - F. Lagom mycket av både rörelse och stillhet, bra mat och godsaker, stress, sömn och återhämtning.

¹³ <https://www.1177.se/Uppsala-lan/Tema/Halsa/Livsstil---att-andra-en-vana/Livsstil/>

Prata

Titta på bilderna och para ihop dem med orden:

1. Förkylning
2. Vaccination
3. Motion
4. Sjuksköterska
5. Operation
6. Kostcirkel
7. Meditation

Samtala

- Vilka är dina erfarenheter av den svenska sjukvården?
- Får man den hjälp man behöver om man är sjuk i Sverige?
- Vad är bra och vad är dåligt i Sverige vad gäller sjukvården, jämfört med ditt hemland?

Skriva

Skriv och berätta:

- Vad tycker du är viktigt för att må bra?
- Är det något du vill förändra när det gäller din hälsa? Vad ska du göra för att förändra detta?
- Ge hälsotips till dina kamrater. Vad ska man tänka på för att må bra?

Höra

Lyssna på "Vårdguiden på telefon":

<https://www.youtube.com/watch?v=VLoKUbflIvg>

3:07

Svara på frågorna:

1. Hur många ringer till Vårdguiden varje år?
2. Vem svarar när du ringer 1177?
3. Vilka tider har de öppet?
4. När ringer man 1177?
5. Vart ringer du när du vet att du behöver vård?
6. Vilket nummer ringer du om det är akut?

1177
VÅRDGUIDEN

Övningar till tema 5 och 6

Övning 1

Vilket ord tycker du passar bäst i luckan?

a. försäkring	b. årsinkomst	c. pension

1. Jag har ansökt om föräldrapenning och har blivit ombedd att lämna information om hur stor min _____ är.

a. meriter	b. kunskap	c. kompetens

2. _____ som begrepp kan definieras som färdigheter eller egenskaper man använder för att uppnå det som krävs i en given situation.

a. äktenskap	b. samboskap	c. särboskap

3. _____ betyder två ogifta personer som bor tillsammans i parförhållande och som har ett gemensamt hushåll.

a. äganderätt	b. försäkring	c. bostadsrätt

4. När du köper ett småhus med _____ innebär det att du köper ditt hus och din tomt.

a. ersättning	b. lön	c. föräldrapenning

5. Om du går miste om inkomst på grund av en arbetsskada kan du få _____ från Försäkringskassan.

a. bas	b. grundläggande	c. primär

6. För att få läsa på ett universitet eller en högskola måste du vara behörig för högskolestudier, du måste ha så kallad _____ behörighet.

a. kompetens	b. information	c. arbetslivserfarenhet

7. Min breda _____, som jag fått från service-, sälj-, och konsultarbete, ser jag som en styrka.

Övning 2

Matcha orden med deras definitioner.

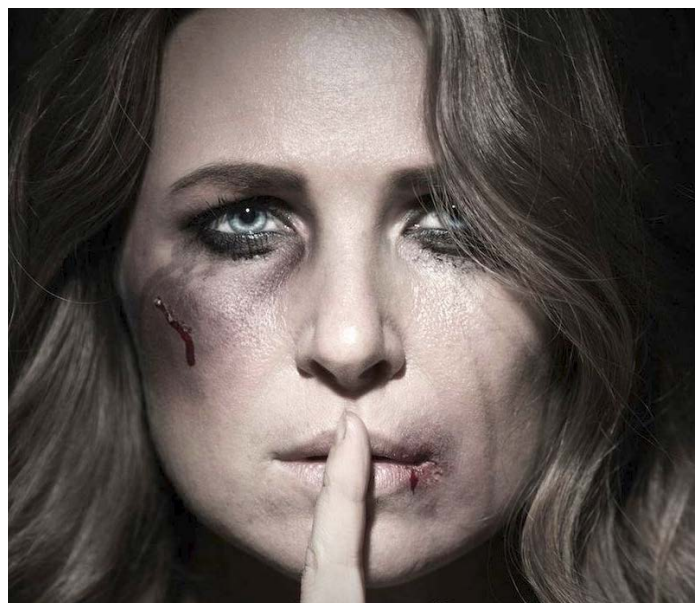
1. folktandvården	a. Ett yrke inriktat på vårdområdet sexuell och reproduktiv hälsa.
2. sjukanmälan	b. En del av vårdcentralen som erbjuder hälsoundersökningar och vaccinationer fram till att ditt barn börjar förskoleklass.
3. tystnadsplikt	c. Den tandvård i Sverige som är i offentlig landstingsregi.
4. barnmorska	d. Det innebär att en person inte får berätta särskild information.
5. akutmottagning	e. Om någonting sker direkt eller omgående.
6. barnvårdscentralen	f. Den mottagning på sjukhus som patienter kan besöka om de behöver akut eller intensivvård utan att ha beställt tid. Ibland kommer människor dit i ambulans.
7. omedelbar	g. Anmälan om sjukdom till arbetsgivare för att den anställde ska ha rätt till sjuklön.

Tema 7. Rätt till liv, förbud mot tortyr och omänsklig behandling

Ordlista

Översätt eller förklara orden:

relevant, bekant, gifta bort, föreställa sig, tvångsäktenskap, riskerar, könsstympning, straffbart, utsatt, bevittnar, insatser, misstänker, vittne, våld, begå brott, överklaga, samarbetsamtal, vårdnadstvist, jämställdhet, ursprung

Läsa

Läs om "Kvinnokonventionen":

De mänskliga rättigheterna säger att alla är födda fria och att ingen människa ska bli diskriminerad. Att bli diskriminerad betyder att bli orättvist behandlad. De länder som sagt ja till de mänskliga rättigheterna måste också se till att kvinnor och män har lika rättigheter när det gäller ekonomi, kultur, politik, och när det gäller hur vi kan leva våra liv. Ändå blir kvinnor ofta diskriminerade. Därför har FN också gjort en konvention om att det ska bli slut på diskrimineringen av kvinnor. Den kallas för Kvinnokonventionen.

Det finns 30 bestämmelser i konventionen. 16 av dessa handlar om vad länderna ska göra, till exempel bestämma om lagar.

Några få länder har inte sagt ja till bestämmelserna. Många andra länder har inte sagt ja till en del av bestämmelserna. Sveriges regering sa ja till Kvinnokonventionen år 1980. Det betyder att vår regering har bestämt att få slut på all diskriminering mot flickor och kvinnor.

Det finns också en handlingsplan för Kvinnokonventionen. Handlingsplanen kom länderna överens om i Peking år 1995. Den talar om vad som behöver hända för att bestämmelserna ska bli verklighet.

Bestämmelse 1: Detta är diskriminering

När kvinnor har sämre möjligheter eller blir sämre behandlade än män är det diskriminering av kvinnor. När kvinnor inte har samma mänskliga rättigheter som män, är det diskriminering av kvinnor. Diskriminering av kvinnor är också när kvinnor inte har samma friheter som män när det gäller politik, ekonomi, kultur och att vara aktiva i samhället.¹⁴

Prata

Svara på frågorna utifrån texten:

1. Vad innebär att någon diskrimineras?
2. Ge exempel på vad diskriminering av kvinnor är?
3. Varför har FN gjort en kvinnokonvention?
4. När antogs den av Sverige?
5. Har alla länder sagt ja till alla bestämmelser i konventionen?
6. Vad står skrivet i handlingsplanen för Kvinnokonventionen?

¹⁴ <http://sverigeskvinnolobby.se/wp-content/uploads/2016/02/Kvinnokonventionen-p%C3%A5-l%C3%A4ttl%C3%A4st-svenska-folder.pdf>

Höra

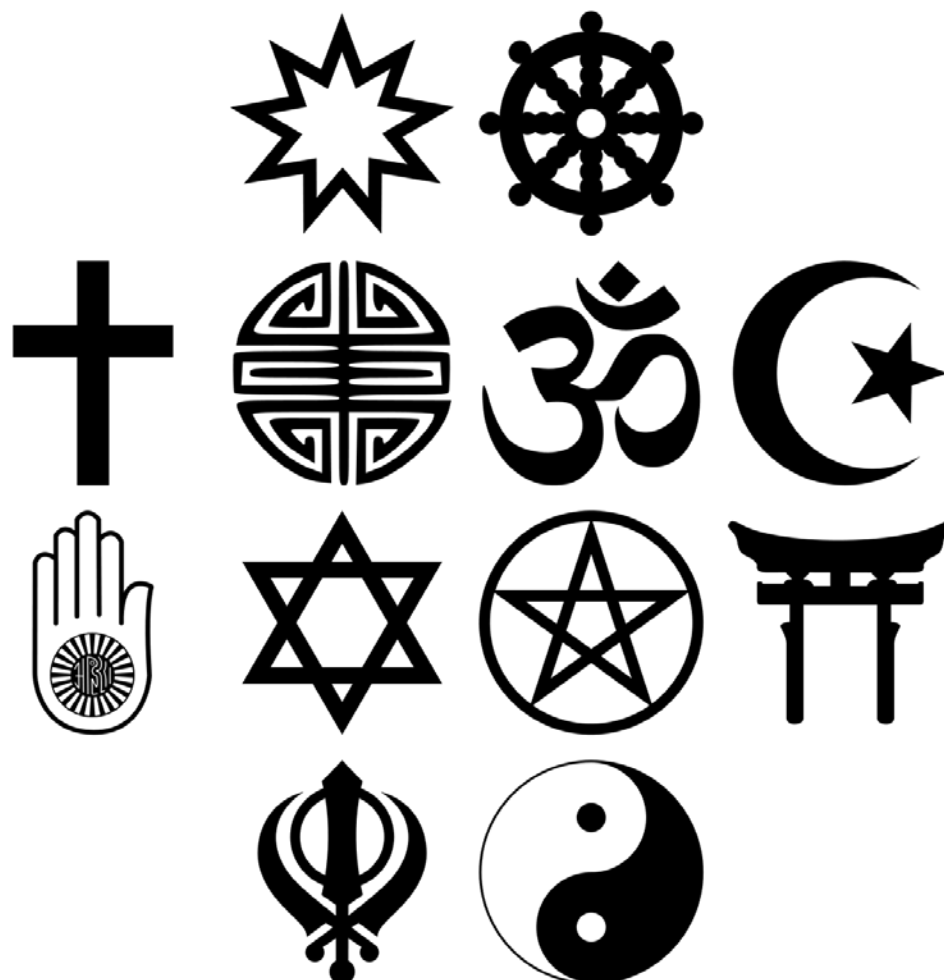
Lyssna på filmen "Vad är ett hatbrott? Polisen Daniel berättar.":

<https://www.youtube.com/watch?v=mkul3iCUvukv>

Para ihop frågorna 1-5 med meningarna A-E:

1 _____, 2 _____, 3 _____, 4 _____, 5 _____, 6 _____

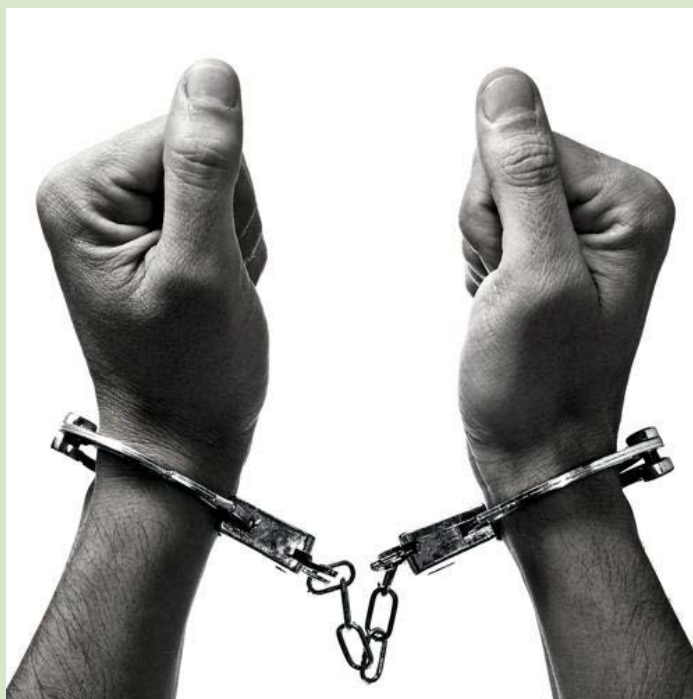
1. Vad är ett hatbrott?	A. Ett brott som begås på grund av att den utsatta exempelvis har ett visst ursprung eller religion.
2. Vad gör man om man har blivit utsatt för hatbrott?	B. När man vet vem som begått brottet och om motivet är hatbrott.
3. Varför är det viktigt att polisanmäla hatbrott?	C. Det är viktigt att anmäla till polisen.
4. När går polisen vidare med en anmälan?	D. Eftersom människor tänker att "det var inte så farligt".
5. Varför är det inte så många som anmäler hatbrott fast de blivit utsatta?	E. För att visa politikerna att dessa brott begås, även om det inte blir åtal.

Prata

Para ihop orden med bilderna nedan. Vad tänker du på när du ser dessa bilder?

1. Omänsklig behandling
2. Rättvisa
3. Liv
4. Bestraffning
5. Frihetsberövad

Höra

Lyssna på filmen om "Tvångsäktenskap":

<https://www.youtube.com/watch?v=4x3tuEy2dhE>

2:46 – 4:28

Samtala

- Vad tycker du om filmen?
- Är det vanligt i ditt hemland att föräldrarna bestämmer vem barnen ska gifta sig med?
- Vad skulle ni göra om någon ni känner vill gifta bort sina barn fast barnen inte vill?

Övningar till tema 7

Övning 1

Dessa ord och uttryck kommer från texten. I vilka av meningarna 1-6 passar de bäst?

Lagen skyddar människor

Diskrimineringslagen _____ 1 _____, inte företag eller organisationer.

En chef får inte diskriminera sina _____ 2 _____.

Skolan får inte diskriminera elever.

Den som jobbar i en affär får inte diskriminera _____ 3 _____.

Om en händelse ska räknas som diskriminering beror på vad som hände. Här följer några exempel på vad som kan räknas som diskriminering:

- En chef vill inte _____ 4 _____, för att personen har ett utländskt namn.
- En restaurang släpper inte in en gäst med CP-skada.
- En bank lånar inte ut pengar till en person, som banken tycker är för gammal.
- En man och en kvinna har samma arbetsuppgifter, men får _____ 5 _____.
- En chef smeker dig, fast du inte vill.
- En lärare retar en elev, för att hon bär slöja.
- En tandläkare låter inte en man boka tid, för att mannen har klänning på sig.
- En fabrik kräver att alla som jobbar där, måste vara längre än 165 cm.
- En anställd på arbetsförmedlingen retar en besökare, för att hen blir kär i både tjejer och killar
- En chef avbryter _____ 6 _____, när den anställda berättar att hon är gravid.
- Personalen på en restaurang vägrar _____ 7 _____ för en gäst, som inte ser vad det står.¹⁵

- a. olika lön
- b. kunder
- c. skyddar människor
- d. en provanställning
- e. intervjua en arbetssökande
- f. läsa upp menyn
- g. anställda

Övning 2

Skriv en mening med varje ord från listan.

1. (vittne) _____.
2. (jämsällldhet) _____.
3. (att misstänka) _____.
4. (att överklaga) _____.
5. (att begå brott) _____.
6. (vårdnadstvíst) _____.
7. (utsatt) _____.

¹⁵ <http://www.do.se/lattlast/vad-ar-diskriminering/>

Språkreferens

Uppsats

Definition av uppsats

En uppsats är en text, vanligtvis skriven ur författarens egen synvinkel. Uppsatser är facklitterära men ofta subjektiva; de är beskrivande men kan också vara berättande. Uppsatser kan vara granskande, argumenterade, politiska manifest, iakttagelser i vardagen, minnen och reflektioner av författaren.

Uppsatsens struktur

En uppsats är uppbyggd på olika sätt beroende på stilart. Ett exempel på en vanligt förekommande struktur för en uppsats med fem paragrafer ser ut på följande sätt:

Stycke 1. Inledning
 Stycke 2. Presentation av den första underrubriken
 Argumentation 1
 Argumentation 2
 Paragraf 3. Presentation av den andra underrubriken
 Argumentation 1
 Argumentation 2
 Paragraf 4. Presentation av den tredje underrubriken
 Argumentation 1
 Argumentation 2
 Stycke 5. Mina åsikter och resonemang
 Min egen idé och lösning

Innehåll i detalj

Inledning

- Ett citat, en definition eller en kort berättelse som fångar läsarens intresse
- Uppsatsens tes
- En introduktion till de tre underrubrikerna du skriver om i huvudstycket

Inledningens syfte är att presentera författarens åsikt, den så kallade "tesen". Uppsatsens tes är en kort och tydlig text, bara någon mening lång, som uttrycker författarens åsikt i en fråga.

Före tesen inleds uppsatsen med ett citat, en definition eller en kort berättelse som fångar läsarens intresse och gör att läsaren vill veta mer. Exempel på vad som fångar läsarens intresse är citat ("Ingen står helt ensam") eller överraskande statistik ("tre av fyra läkare rapporterar att.."). Efter tesen följer ett kort utkast som sammanfattar de argument som används för att stödja tesen i resten av uppsatsen.

Första huvudstycket

- Ämnesmening som förklarar det första delämnet och börjar med en övergång
- Stödande information eller exempel
- Förklaring av hur exemplen stödjer din tes

Uppsatsens mittparti kallas också huvuddel. Syftet med uppsatsens huvuddel är att i detalj förklara de argument som stödjer tesen.

I den första huvuddelen ska du använda dina starkaste argument eller de mest betydande exemplen. Den första frasen i denna paragraf bör vara en mening om huvudämnet relaterad till de ämnen som presenteras i utkastet i inledningen.

Övergångsord är bra att använda för att visa läsaren var ett avsnitt slutar och var nästa börjar. Det kan vara till hjälp att se övergångsorden som den skrivna motsvarigheten till en stickreplik som används i formellt tal och signalerar början på en ny del. I själva verket leder de läsaren från ett avsnitt till ett annat. Exempel på övergångsfraser är "vidare", "dessutom", "i motsats till" och "å andra sidan".

Andra huvudstycke

- Ämnesmening/huvudmening som introducerar det andra delämnet och börjar med en övergång
- Stöddetaljer eller exempel
- En förklaring av hur exemplet stödjer/bevisar din tes.

Tredje huvudstycke

- Ämnesmening/huvudmening som introducerar det andra delämnet och börjar med en övergång
- Stöddetaljer eller exempel
- En förklaring av hur exemplet stödjer din tes

Slutsats

- Övergång mot slutsats
- Omformulera huvudämnet och underrubriker
- Globalt budskap eller uppmaning

Slutsatsen kan, paradoxalt nog, ses som en fortsättning på inledningen då den har liknande innehåll. Den behöver inte vara lång - omkring fyra välformulerade meningar räcker - men slutsatsen kan vara avgörande för om du lyckas eller misslyckas med uppsatsen.

En bra slutsats börjar med övergångsord (t ex "sammanfattningsvis", "till sist") och syftar till vad som fångat läsarens intresse i inledningen. Du ska sedan återge en tes av uppsatsens huvudtes.

Fram till nu har du upprepat huvudtesen fyra, fem gånger och då du använder en mängd olika ord i huvudstyckena kan de flesta ord från inledningen återanvändas i slutsatsen. Att upprepa sig förstärker inte bara dina argument utan sammanbinder också på ett bra sätt med de andra nyckelämnena i slutsatsen: en kort sammanfattning (två eller tre ord räcker) av de tre underrubrikerna från huvuddelen av uppsatsen.

Den sista meningen i uppsatsen ska vara ett globalt budskap eller en uppmaning som signalerar slutet av uppsatsen för läsaren.

Svar till övningar

Tema 1

Höra, "Vägen till körkort"

1 - B	2 - A	3 - C	4 - A
-------	-------	-------	-------

Övningar till modul 1 och 2

Övning 1

1 - d	2 - b	3 - f	4 - a	5 - e	6 - c
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Övning 2

1 - e	2 - c	3 - f	4 - a
5 - d	6 - b	7 - g	

Tema 3

Prata, Om åldersgränser

1 år - F	6 år - C	7 år - B	13 år - E	16 år - G	18 år - A
----------	----------	----------	-----------	-----------	-----------

Övningar till modul 3 och 4

Övning 1

1 - åldersgräns, 2 - straffmyndig, 3 - utvecklingssamtal, 4 - vårdnadshavare, 5 - fickpengar, 6 - vårdnad, 7 - barn-
uppfostran

Tema 6

Läsa, "Livsstil och hälsa"

1 - B	2 - A	3 - C	4 - E	5 - F	6 - D
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Övningar till modul 5 och 6

Övning 1

1 - b	2 - c	3 - b	4 - a
5 - a	6 - b	7 - c	

Övning 2

1 - c	2 - g	3 - d	4 - a
5 - f	6 - b	7 - e	

Tema 7

Höra, "Vad är ett hatbrott?"

1 - A	2 - C	3 - E	4 - B	5 - D
-------	-------	-------	-------	-------

Övningar till modul 7

Övning 1

1 - c	2 - g	3 - b	4 - e
5 - a	6 - d	7 - f	

Tackord

Denna handbok har utvecklats inom ramen för Daphneprojektet Mänskliga Rättigheter i Praktiken. Följande arbetslag har arbetat med utveckling av handboken:

Projektledare och huvudredaktör:

Yevgeniya Averhed och Ali Rashidi
(Folkuniversitetet)

Medförfattare:

Vaso Anastasopoulou and Fenia Pistofidou
(Dimitra)

Rita Torre
(Kerigma)

Elena Tzelepis and Voula Touri
(Panteion University of Social and Political Sciences)

Diana Nammi and Nazira Mehmarri
(IKWRO)

Lamis Flüter and Sara Kinsky
(Papatya)

Maria Åhlén Nyberg
(Vuxenutbildningen Linné)

För alla värdefulla synpunkter och idéer vid denna handboks tillkomst tackar vi alla språklärare och representanter från civila samhället i Sverige, Portugal, Storbritannien, Tyskland och Grekland:

Sverige

- Isabelle Borg och Vuxenutbildningen Linné

Storbritannien

- Dr Amy-Claire Scott
- Dr Sarah Taylor
- Siobhan Markwell
- Lynne Carr
- Hind Abaris
- Francesca Speed
- Dr. Alison Holland

Tyskland

- Fernanda de Haro
- Marleen Walter

Portugal

- Dinah Campos
- Márcia Natividade
- Emília Patrício from Babelium
- Henrique Barroso from Babelium
- Inês Pinto from Batoto Yetu
- Miguel Ferreira from IPCA
- Nataliya Kmil from Associação Amizade

Grekland

- Anna Damianidou
- Christos Korolis
- Etmond Guri
- Lamprini Paschenti

Stort tack går till Pat Garrett, Maria Hagberg och Cris Mc Curley för deras kompetens och stöd i utvecklingen av handboken samt Dimitra-arbetslaget för utformningen av materialet.

Författarna erkänner följande källor till upphovsrättsmaterial:

Youtubevideor och länkar till information från formella sidor av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Trafikverket, TV 4 Nyheter, Uppsala Bostadsförmedling och Skolverket.

Vi har även inkluderat material från följande hemsidor:

www.manskligarattigheter.se

www.barnombudsmannen.se

www.utbildningsinfo.se

www.1177.se

www.sverigeskvinnolobby.se

www.polisen.se

www.do.se

Projektgruppen har gjort alla nödvändiga steg för att identifiera källorna till allt material som använts eller att spåra alla upphovsrättsinnehavare. Om några utelämnanden har gjorts kommer vi gärna att inkludera källan i den tryckta versionen av detta utbildningsmaterial.

